

Nr 174.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående försäljning av den Växjö domkyrka tillhöriga lägenheten Lekamensgårdet eller Kampen nr 2 i Växjö socken; given Stockholms slott den 7 mars 1919.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen medgiva,

att äganderätten till den Växjö domkyrka tillhöriga utjorden Lekamensgårdet eller Kampen nr 2 i Växjö socken må överlätas å Kungl. Maj:t och kronan såsom disponenten Knut Johansons och hans broder handlanden August Johansons rättsinnehavare mot en köpeskillning av 7,500 kronor samt under villkor i övrigt att kronan ensam vidkännes alla kostnader för fångets lagfarande, med skyldighet tillika för kronan att till vederbörande innehavare utan ersättning överlåta äganderätten till de från berörda utjord avsöndrade lägenheter, som icke erfordras för utvidgning av Växjö hospitals område i enlighet med beslut av 1918 års lagtima riksdag.

De till ärendet hörande handlingarna skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

Värner Rydén.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 7 mars 1919.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
 Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
 Statsråden: PETERSSON,
 SCHOTTE,
 PETRÉN,
 NILSON,
 friherre PALMSTIERNA,
 RYDÉN,
 UNDÉN,
 THORSSON.

 Efter gemensam beredning med chefen för civildepartementet anförde departementschefen, statsrådet Rydén här efter:

Försäljning
 av den Växjö
 domkyrka
 tillhöriga la-
 genheten Le-
 kamensgården
 eller Kampen
 nr 2 i Växjö
 socken.

Genom skrivelse till kyrkomötet den 23 oktober 1915, nr 16, inhämtade Kungl. Maj:t kyrkomötets yttrande, huruvida kyrkomötet för sin del medgäve, att den Växjö domkyrka tillhöriga utjorden Lekamensgården eller Kampen nr 2 i Växjö socken finge försäljas till disponenten Knut Johanson och hans broder handlanden August Johanson för en köpeskilling av 7,500 kronor samt under villkor i övrigt, att köparna ensamma vidkändes alla kostnader för fångets lagfarande.

Vid föredragning av detta ärende anförde dåvarande departementschefen följande:

Hos Kungl. Maj:t hade disponenten Knut Johanson och handlanden August Johanson gjort framställning i syfte att Kungl. Maj:t måtte vid-

taga åtgärder för efterskänkande av kronans rätt till den åt Växjö domkyrka genom Kungl. Maj:ts brev den »25 mars eller maj» 1623 för evärdlig tid under frälse frihet upplåtna lägenheten Lekamensgårdet eller Kampen nr 2 i Växjö socken av Kronobergs län.

På grund av remiss hade kammarkollegium i ärendet låtit höra innehavarna av lägenheter å ifrågavarande domkyrkojord samt sysslomannen vid Växjö domkyrka, äldste lektorn vid Växjö högre allmänna läroverk E. A. Zetterqvist och vederbörande förste lantmätare ävensom inhämtat utlåtanden av domkapitlet och länsstyrelsen i Växjö.

Till Kungl. Maj:t överlämnade sedermera domkapitlet med skrivelse den 8 april 1914 en till domkapitlet ställd ansökning, vari bemälda Knut och August Johanson *dels* åt domkapitlet hembjudit den av dem innehavda nyttjanderätten till ifrågavarande lägenhet, *dels ock*, därest detta hembud icke bleve antaget, förklarat sig villiga att för en köpeskilling av 7,500 kronor förvärva den rätt till lägenheten, som av domkyrkan och äldste lektorn vid högre allmänna läroverket innehades.

Efter härå erhållen remiss lät kammarkollegium i frågan höra vederbörande lägenhetsinnehavare och pastoratsbor samt länsmannen i orten och inhämtade i ärendet utlåtande av länsstyrelsen i Växjö.

Vidare ingåvo sökandena till Kungl. Maj:t en den 15 april 1915 dagtecknad skrift, som jämväl remitterades till kammarkollegium.

Kollegium överlämnade omförmälda handlingar till kammaradvokatfiskalsämbetet för yttrande, vilket avgavs i tjänstememorial den 6 september 1915. Detta memorial, som innehölle en sammanträngd redogörelse för vad som förekommit i ärendet, lydde med utelämnande av inledningen och avslutningen sålunda:

Genom Kungl. Maj:ts brev den »25 mars eller maj» 1623 har till Växjö domkyrka för evärdlig tid upplåtits under frälse frihet nedan omförmälda lägenhet, Heliga Lekamensgårdet eller Kampen nr 2 i Växjö socken.

Enligt avhandling den 3 april 1723 uppläts lägenheten av domkapitlet i Växjö till landskamreraren Gabriel Brantingh med bifall av kammarkollegium jämlikt dess brev till domkapitlet den 6 mars 1723. I avhandlingen uttalas, att domkapitlet »uppdra» vissa »Växjö Domkyrken och Primi Theolog. Lectoris Embete tillhörige», till läge och gränser närmare beskrivna »jordeparker», Vällarne kallade, »som härtill varit ohägnade och ingen frukt skaffat», »med alla adpertinentier» till Brantingh och hans arvingar »att på bästa sätt uppodla och sig nyttig göra», under villkor att Brantingh, som förunnades tio frihetsår till den 1 maj 1733, skulle därefter såsom skatt betala under vart av närmast följande fem år fem daler silvermynt och sedermera för varje år i ett för allt tio daler silvermynt, nämligen till domkyrkan åtta daler och till innehavaren av »Primi Theolog. Lectoris Embete» två daler, samt att Brantingh skulle njuta, såsom orden i avhandlingen vidare lydde, »för sig, hustru, barn och efterkommande, utan någon påtåhan eller mehra skatts ehrläggande av hvad namn det vara

kan, nu och i tillkommande tider, ehuru goda han eller the mehrbemälte parckar, antingen med byggnad eller åcker och ängs upptagande, göra gitta, en oqvad och rolig possession»; och var i avhandlingen slutligen tillagt: »Men skulle H:r Cammereraren med tiden bliva sinnad sin Melioration åh någon annan bortarrendera eller försälja, så skall han vara förbunden, innan han med någon i Contract eller handell sig inlåter, Consistorio det tillkienna gifva, på det, om Dombkyrkian vore i det stånd att kunna derom handla, hon må vara närmast, eller någon af Betjenterne, dock i hvars händer desse lägenheter komma under arrende eller handell skall arrendator eller Possessor vara plicktig detta contract efterleva och den uthsatta ränta, sedan frijhetsåren lupit till ända, årligen och riktigt i rätten tid betahla, det H:r Cammereraren äfven vid något contracts afslutande bör iachttaga och inflyta låta». Av domkapitlets protokoll den 14 februari 1722 framgår, att landshövdingen förklarar sig kunna biträda den tillämnade upplåtelsen såsom varande »intet» »emot kyrkolagen eller Prästerskapets privilegier».

Efter landskamreraren Brantingshs död hade hans svärson hovrättsrådet Hans Fredrik Bergman genom avhandling den 4 februari 1760 till fabrikörerna Hans Apiarie och Carl Apiarie transporterat det emellan domkapitlet och Brantingh den 3 april 1723 upprättade kontrakt. Avhandlingen den 4 februari 1760 hade fabrikörerna Apiarie den 6 i samma månad låtit för domkapitlet uppvisa med anhållan, att avhandlingen måtte i domkapitlets protokoll upptagas »till underrättelse», såsom orden lydte, »för framtiden om denna Herrar Apiaries laga åtkomst att njuta Hr Assessor Brantingshs kontrakt om Vällehen till godo». Domkapitlet, som enligt dess protokoll den 6 februari 1760 beslöt däri låta annotera den sålunda föredetta avhandlingen, fann icke anledning till annat utlåtande, än att, som lägenheten vore en domkyrkjord, till landshövdingen i länet skulle göras hemställen, huruvida den årliga avgälden kunde förhöjas, vilket landshövdingen emellertid — med uttalande att ärendet hänskjutits till honom »emedan besittningsrätten å Vällehen genom detta köp går ifrån assessor Brantingshs arvingar till främmande» — fann icke utan frivilligt medgivande från fabrikörerna Apiaries sida kunna ske. Sedermera hade fastigheten övergått till auditören Gustaf Lund, vilken genom avhandling den 4 mars 1779 till lagmannen Johan Rogberg försålt och transporterat, såsom i denna avhandling sades, »det emellan Maxime Venerandum Consistorium i Växjö och framlidne Herr Assessor Gabriel Brantingh upprättade kontrakt daterat den 3 april 1723 angående en Växjö domkyrka och Primi Theolog. Lectoris ämbete tillhörig jordepark, Vällarne kallad». Domkapitlets protokoll den 14 april 1779 utvisar, att lagmannen Rogberg då, med anmälan om sitt fång och i anledning därav, att domkyrkjorden till Brantingh »med sådant förbehåll såld blivit, att, i fall köparen skulle vilja bortarrendera eller sälja jorden till någon annan, sådant bör Consistorio tillkännagivas, på det, om domkyrkan vore i det stånd att kunna därom handla, hon må vara närmast», hembjudit lägenheten till domkyrkan mot nihundrasexton riksdaler trettio två skillingar specie, men att domkapitlet härå resolverat, att, ehuru domkapitlet vore lagmannen all aktning skyldigt för den ömhet och billighet, som för domkyrkans rätt hystes, domkapitlet emellertid, enär domkyrkan allt sedan 1740 års brand gjort ganska stora reparationer och flere nödvändiga ännu återstode, funnit för domkyrkan omöjligt »att nu njuta en förmånsrätt, som i anseende till den senast erlagda köpeskillingen skulle snarare lända henne till skada än gagn», varför domkapitlet förklarade sig icke hava något att erinra vid det emellan Lund och Rogberg avslutade köp.

Sedan härefter fastigheten ytterligare försålt och även uppbud och fasta i an-

ledning därav erhållits, hade Gustaf Peterson den 28 november 1894 och den 31 december 1898 erhållit lagfart å fastigheten Heliga Lekamensgårdet nr 2 eller Kampen, varefter lagfart beviljats *dels* den 11 april 1906 för disponenten Knut Johanson och handlanden August Johanson å *hela fastigheten* på grund av ett av Gustaf Peterson den 2 april 1906 utfärdat köpebrev, *dels* på grund av särskilda av Knut Johanson och August Johanson utfärdade köpebrev å följande från fastigheten avsöndrade lägenheter, nämligen den 5 oktober 1906 å *Mariero nr 4* om 8,97 ar, *Björkholmen nr 5* om 182,75 ar, *Kampadal nr 2* om 12,55 ar, *Södragärde nr 3* om 10,10 ar och *Kampagrind nr 1* om 13,15 ar samt den 15 februari 1907 å *Kampalund nr 6* om 16,39 ar.

Å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar har till följd av kollegii beslut vederbörande advokatfiskal i kammarkollegium instämt Knut Johanson och August Johanson ävensom innehavarna av nyssberörda sex lägenheter till Konga häradsrätt, med yrkande att, som fastigheterna, vilka på sätt ovan nämnts donerats till Växjö domkyrka, fortfarande enligt vad jordeböckerna utvisade voro av kronatur, häradsrätten måtte, med förklarande att fastigheterna tillhörde Växjö domkyrka, undanröja de beviljade lagfarterna. Målet handlades första gången vid häradsrätten den 6 oktober 1908. Häradsrätten har genom särskilda utslag den 13 april 1909 förklarat, att enär häradsrätten funne avhandlingen den 3 april 1723 oförtydligt utmärka, att därigenom upplåtits icke äganderätt utan endast besittningsrätt för så lång tid, som landskamreraren Brantingh eller någon arvinge efter honom levde; och enär äganderätten icke heller därefter i behörig ordning blivit domkyrkan avhänd samt följaktligen den för Knut Johanson och August Johanson meddelade lagfart icke bort beviljas, prövade häradsrätten, där icke i detta mål förts någon talan om fastighetens avträdande, lagligt förklara, att lägenheten Kampen eller Heliga Lekamensgårdet nr 2 fortfarande ägdes av Växjö domkyrka och att för Knut Johanson och August Johanson samt innehavarna av ovanberörda från Kampen avsöndrade lägenheter medgiven lagfart skulle vara utan verkan.

Göta hovrätt, där vissa av parterna sökt ändring i berörda utslag, yttrade i dom den 10 juni 1910, att enär ifrågavarande kronolägenhet, vilken donerats till Växjö domkyrka, icke blivit med äganderätt överlåten till Brantingh; alltså och då, såsom jämväl häradsrätten ansett, efterföljande innehavare av lägenheten, vilka från Brantingh härledde sin rätt till densamma, lagligen icke vunnit frihet från klander å fång, varigenom lägenheten åtkommits, funne hovrätten den fullföljda talan icke föranleda ändring i häradsrättens utslag.

Högsta domstolen, där Knut Johanson och August Johanson sökte ändring i hovrättens dom, har genom dom den 20 februari 1913 fastställt hovrättens dom.

Uti en till kammarkollegium ingiven skrift av den 16 april 1913 har därefter domkapitlet i Växjö, med framhallande att i oförmälda mål någon talan icke förts och alltså dom icke heller meddelats om fastigheternas avträdande av deras dåvarande innehavare, anhallit, att erforderliga åtgärder måtte genom kollegii försorg vidtagas, på det att domkapitlet måtte komma i besittning av ifrågavarande egendom Kampen. Denna skrift har den 29 april 1913 av kollegium överlämnats till advokatfiskalen för vidtagande av de åtgärder, vartill han kunde finna sig föranledd.

Advokatfiskalsämbetet har att i detta sammanhang omnämna, att under år 1913 häradshövdingen M. Hasselrot i egenskap av innehavare av en till Kampen hörande lägenhet anhängiggjort rättegång mot Kungl. Maj:ts och kronan, domkapitlet i Växjö och »primus teologie lektor» vid Växjö läroverk med yrkande, att häradsrätten måtte

förklara, att på grund av kontraktet den 3 april 1723 samt därefter skedda överlåtelser besittningsrätten till det av honom genom avhandling den 18 juli 1910 inköpta jordområdet å Kampen om cirka 4,000 kvadratmeter för evärdliga tider tillkomme honom och hans rättsägare utan lösningsrätt för domkyrkan eller »primus teologie lektor» samt med sådan rätt, att besittningen ginge i arv och kunde säljas såsom annan välfångnen egendom och utan annan avgift till domkyrkan eller «primus teologie lektor» än den genom kontraktet den 3 april 1723 en gång för alla till beloppet bestämda, för hela Kampen utgående avgälden av 10 daler silvermynt årligen.

Denna rättegång har emellertid på kärandens begäran den 14 april 1914 från vidare behandling avskrivits.

Emellertid hade i en till Kungl. Maj:t ingiven skrift av den 20 mars 1913 Knut Johanson och August Johanson anhållit, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för att kronans rätt till lägenheten Kampen eller Heliga Lekamensgården nr 2 i Växjö socken måtte efterskänkas, varvid måhända den årligen utgående avgälden kunde kapitaliseras och av sökandena på en gång gäldas.

Till stöd härför anfördes: Genom omförmälda dom hade äganderätten till lägenheten blivit fränkänd sökandena, vilka emellertid vid köpets avslutande varit fullständigt okunniga om att annan än deras fångesman vore rätter ägare till fastigheten. I en år 1856 upprättad köpehandling likasom i såväl därförinnan som senare utfärdade saluhandlingar om lägenheten hade densamma benämnts »f. d. Domkyrkoutjorden Kampen», och detta vore fallet även uti sökandenas å densamma emottagna köpekontrakt och köpebrev. Behörig domstols för sökandenas fångesman såväl som för dem själva meddelade lagfartsbevis hade uttryckligen benämnt fastigheten »före detta Domkyrkoutjorden Kampen», vadan och då därav syntes framgå, att vederbörande myndigheter själva hyst den uppfattningen, att jorden dåmera ej tillhörde domkyrkan, även om så någon gång förut varit fallet, det vore fullt förklarligt, att jämväl sökandena hyst samma mening. Att avgäld skulle till domkyrkan erläggas för lägenheten, hade sökandena fått veta först ett helt år efter tillträdet. Sålunda borde tydligen framgå, att sökandena ansett fastigheten vara enskild egendom och att de vid köpet handlat i god tro. Sökandena hade till ej mindre än tolv personer försålt delar av densamma till egna hem, varå sedermera uppförts byggnader, verkstälts planteringar samt nedlagts jämväl andra arbeten. Även dessa lägenhetshavare vore i hög grad beroende av den ovauberörda domen. Några av dem vore till hög ålder komna, och andra hade å sina inköpta och bebyggda jordområden nedlagt alla sina under strävsamt arbete samlade besparingar. Alla lägenhetshavare hade varit i god tro, då de inköpt respektive områden. Sökandena framhålla slutligen, hurusom deras existens vore beroende på bifall till denna deras anhållan. Den för fastigheten av sökandena erlagda köpeskillingen 70,000 kronor hade nämligen till största delen anskaffats genom upplåning, därvid såsom säkerhet lämnats i fastigheten beviljade inteckningar.

Uti en till Kungl. Maj:t ingiven skrift av mars 1913 har änkan efter förutbemälda Gustaf Peterson, Johanna Maria Peterson hemställt, att Kungl. Maj:t måtte bifalla den av Knut och August Johanson gjorda ansökningen.

Genom remiss den 27 mars 1913 har kammarkollegium anbefallts att efter vederbörandes hörande avgiva utlåtande i ärendet; och har med anledning härav collegium infortrat yttranden av domkapitlet och länsstyrelsen i Växjö.

Domkapitlet har i sitt utlåtande den 11 juni 1913 uttalat, att, då äganderätten till Kampen nr 2 numera på grund av meddelade domar icke tillhörde kronan i egentlig mening utan domkyrkan, kronan icke heller syntes kunna utan vidare upp-

låta denna äganderätt till sökandena. Endast med riksdagens och kyrkomötets be-
givande syntes en sådan överlåtelse kunna ske. Men då Växjö domkyrka vore skuld-
satt och i stort behov av de inkomster, som möjligen kunde beredas henne från om-
talade fastighet, ansåge sig domkapitlet för sin del icke kunna förorda någon åtgärd
i dylikt syfte.

Äldste lektorn vid Växjö högre allmänna läroverk, filosofie doktorn E. A. Zetter-
qvist, vilken i egenskap av indelningshavare av kronohemmanet $\frac{1}{4}$ mantal Sanctae
Annae gårde nr 1, som i äldre tider varit anslaget till »primus teologie lector» vid
Växjö gymnasium, lämnats tillfälle att yttra sig i ärendet, har i avgivet yttrande den
1 november 1913 upplyst, att den avgäld av 2 daler silvermynt, som enligt 1723 års
upplåtelsehandling bort till vederbörande indelningshavare erläggas för det däri om-
förmälda, »från Sanctae Annae gårde avsondrade» markstycket, syntes hava åtminstone
under senaste tiden alldeles förglömts, enär varken han själv eller honom veterligen
hans närmaste företrädare erhållit några sådana medel. Beloppet vore visserligen ringa,
men kravet stode fast och borde tillgodoses i sammanhang med avgörandet av frågan
om Växjö domkyrkas rätt till lägenheten Kampen.

Länsstyrelsen i Växjö har i avgivet utlatande den 31 december 1913 meddelat,
att ytterligare sju lägenhetshavare å Kampen förklarat sig till alla delar instämma uti
Knut Jobansous och August Johansons ansökning.

Länsstyrelsen har vidare anfört, att, såvitt länsstyrelsen kunde bedöma, funnes
icke den ringaste anledning att betvivla, det sökandena och deras fångesman varit i
fullkomligt god tro, då de var på sin tid inköpt lägenheten, ett omdöme, som i lika
mån gällde såväl änkan Maria Peterson som, med undantag för en lägenhetshavare —
vilken förvärvat sin lägenhet efter anhängiggörande av omförmälda rättgång — inne-
havarna av därifrån avsondrade lägenheter. — Vad sökandenas anhållan i och för sig
beträffade, syntes sakens ordnande formellt få anses försvarat därav, att krouans ägande-
rätt skulle anses hava övergått på domkyrkan. Reellt syntes däremot inga som helst
betänkligheter böra möta mot vidtagande av åtgärder i det syfte, som med ansökningen
avsåges, för så vitt som domkyrkan icke finge anses äga berättigade anspråk på annat
eller mera än årlig avgäld till belopp, som i kontraktet av den 3 april 1723 avtalats,
och i allt fall i anseende till löseskillingens betydande storlek icke kunde förutsättas
komma att begagna sig av eventuellt ännu förefintlig rätt att återbördna den genom
berörda kontrakt för evärdlig tid upplåtna nyttjanderätt. Också syntes väl kunna för-
utsättas, att från domkyrkans sida inga oöverstighga hinder borde möta mot ett över-
flyttande på lägenhetshavarna av jämväl äganderätten till fastigheten på villkor, som
icke vore för dessa betungande och som samtidigt tillförsäkrade domkyrkan full fram-
tida trygghet för den förmån, hon tidigare för all framtid betingat sig av fastigheten.

I en till domkapitlet i Växjö ingiven skrift av den 28 mars 1914 hava därefter
Knut Johanson och August Johanson förklarat sig villiga »att till domkapitlet avstå
sin förvärvade nyttjanderätt till lägenheten Kampen, sasom denna nu befinnes, utan
anspråk därvid på annat eller mera än att, enligt gällande rättsprinciper, hållas skades-
lösa för de kostnader och det arbete», de därå nedlagt, »utgörande denna förklaring
sålunda ett kontraktsenligt hembjudande av lägenhetens melioration».

Härefter anföra sökandena vidare i sistberörda skrift: »Beträffande slutligen
frågan om värdet av rätten till den ovan berörda kontraherade årliga avgälden före-
ligger därom icke något särskilt att här erinra vidare än möjligen dels att beloppet
därav i 1723 års kontrakt fixerats till 10 daler silvermynt, därav domkyrkan skulle
äga att uppbära 8 daler och äldste lektorn vid Växjö allmänna läroverk 2 daler, och

dels att den förra anparten erlagts till en början med 1 krona 33 öre men under senare tid med 2 kronor 50 öre, under det att lektorns anpart sedan långa tider tillbaka alldeles upphört att utgå. I anslutning till vad vi här ovan anfört och även till riktlinjerna i förut åberopade uttalande av länsstyrelsen tillåta vi oss härmed vördsamast hos domkapitlet anhålla, för såvitt vårt erbjudna hembud icke varder antaget, att få genom köp ju förr dess hellre *förvärva oss den rätt till lägenheten Kampen eller, såsom densamma benämnes i kronans jordebok, Lekamensgårdet nr 2, som Växjö domkyrka och förbemälde lektor äger*, samt erbjuda i sådant avseende en köpeskilling till belopp i reda penningar av *sjutusen femhundra (7,500) kronor*, att av oss till domkapitlet genast mot erhållande av behörigt köpebrev erläggas. Med detta erbjudande, som för oss innebär en ökning med mera än tio procent av vår på sin tid såsom definitiv erlagda köpeskilling och som tillika utgör en för oss mycket kännbar utgift, tro vi oss emellertid hava på fullt tillfredsställande sätt tillgodosett den fordran, som blivit i ovan antydd ordning av myndighet förutsatt för äganderättens överlåtande, nämligen avgivande av ett anbud, innefattande fullt och för all framtid betryggande vederlag för all från lägenheten Kampen betingad förmån.»

Sistnämnda skrift har av domkapitlet med skrivelse den 8 april 1914 överlämnats till Kungl. Maj:t, och har i samma skrift domkapitlet anfört bland annat följande.

Då det vid första överlåtelsen av lägenheten stipulerade villkor om dess hembjudande till domkyrkan före dess överlåtande till nya innehavare under senare tider icke iakttagits, syntes med fog kunna ifrågasättas, huruvida icke innehavarnas anspråk på ständig nyttjanderätt saknade laglig grund. Men även om domkyrkan skulle kunna kräva fastighetens avträdande, torde dess innehavare vara berättigade att vid avträdet erhålla skälig ersättning för verkställda förbättringar och uppförda byggnader. Den lösen, som sålunda måste av domkyrkan utgivas för besittningsrättens återvinnande, syntes — även om det av innehavarna begärda beloppet skulle kunna i någon mån nedprutas — bliva allt för hög för att kunna med fördel för domkyrkan godtagas. Det av sökandena nu gjorda hembudet å besittningsrätten ansågo domkapitlet därför icke kunna tagas i betraktande; och då äganderätten under angivna förhållanden med den ringa årliga avgäld, 2 kronor 50 öre, som av innehavarna erlades för lägenheten, icke för domkyrkan syntes äga synnerligen högt värde, ansågo domkapitlet högeligen önskvärt, att en uppgörelse kunde komma till stånd om äganderättens överlåtande på nuvarande innehavarna på sådana villkor, att domkyrkan bereddes skälig inkomst utav den gamla donationen. — Sökandenas uppgift, att »primus teologie lektor» vid Växjö läroverk skulle vara ägare till en del av lägenheten, syntes bero på en oberättigad slutsats från det förhållandet, att en viss del av den från lägenheten utgående avgälden tillkomme bemälde lektor. Detta förhållande syntes emellertid bero därpå, att en femtedel av fastigheten sannolikt tillhört den åt förste läroverkslektorn såsom prebende upplåttna domkyrkojorden Sanctae Annae gårde.

På grund av det anförda anhöll domkapitlet att få till Kungl. Maj:ts prövning överlämna detta ärende och hemställde, att Kungl. Maj:t efter verkställd utredning, särskilt rörande beloppet av den köpeskilling, som i händelse av egeudomens försäljning syntes böra betingas för densamma, täcktes, därest denna köpeskilling icke väsentligen överstege det erbjudna beloppet, till riksdag och kyrkomöte avlåta proposition om egendomens försäljning.

Genom remiss den 28 april 1914 har kammarkollegium anbefallts att jämväl i detta ärende efter vederbörandes hörande avgiva utlåtande.

I anledning av vad sålunda ytterligare förekommit har länsstyrelsen i Växjö

den 16 november 1914 ånyo avgivit infordrat utlåtande och därvid överlämnat yttranden från innehavarna av åtta från ifrågavarande fastighet upplåtna lägenheter ävensom från vederbörande kronolänsman samt från pastoratsstämma med Växjö stads- och landsförsamlingar.

Med åberopande av vad länsstyrelsen tidigare anfört har länsstyrelsen i detta utlåtande uttalat, att, för såvitt domkyrkan befunnes icke äga berättigade anspråk på annat eller mera än den i handlingarna omförmälda årliga avgälden av 2 kronor 50 öre, den erbjudna köpeskillingen, 7,500 kronor, syntes utgöra ett ganska gott vederlag för berörda anspråk. Vid angivna förhållanden och då, såsom framhölles i det berörda yttrandet av pastoratsstämman, annan köpare av lägenheten i fråga än de nuvarande innehavarna därav svårigen kunde påräknas, har länsstyrelsen förordat bifall till domkapitlets hemställan om vidtagande av erforderliga åtgärder för den ifrågavarande fastighetens försäljning.

Fastigheten Kampen är belägen sydost om Växjö stad på ett avstånd av omkring 700 meter från stadens reglerade område och omkring 800 meter från Växjö stads torg.

Advokatfiskalsämbetet har vidare inhämtat, att i 1825 års jordebok för Konga härad blivit om Lekamensgårdet nr 2 eller Kampen antecknat, att »Wexjö Domkyrka innehafver Utjorden, som kallas Kampen, består af 48 Tunnelands rymd åker och äng, upptagen från Öde utan värde af stenbunden och sumpig kerrjord, med stor kostnad odlad och bebyggd af innehafvaren Hr. Lagmannen och Riddaren Bergencreutz, som utgör skatten», samt att »enligt undersökning på stället den 28 augusti 1826 av lantmätare, kronofogde och häradsskrivare och nämnd är Kampen uppskattad till $\frac{1}{16}$ mantal — —».

I instrumentet angående sistberörda förrättning, vilken avsåg att efter skattläggningsgrunder verkställa undersökning till vad hemmantal, »domkyrkoutjorden Heliga Lekamensgårdet Kampen kallad» borde deltaga i rotering, finnes antecknat, att därvid uppvisades en år 1779 av vederbörande lantmätare upprättad karta, av vilken inhämtats, att lägenheten Kampen haft sina bestämda rågångar samt då innehållit ägor till en rymd av 55 tunnland $23\frac{1}{2}$ kappland (motsvarade 27,51 hektar), varav 1 tunnland 1 kappland utgjort tomt, 6 tunnland 25 kappland åker och resten äng, betesmark och utmark. I instrumentet har vidare antecknats följande: »Men då Skattläggningsmännen icke kunna med stillatigande förbigå, att Lägenheten å hvilken synnerligen vackra Byggnader äro upförde samt anläggningar anbragte så kostsamme, då strid mot Naturen anstälts, att de icke någonsin genom afkastning kunna ersättas, brukad på vanligt vis i orten, eller saknande understöd från andra Ägarens hemman, den snart skulle återgå till dess förra inte; kunna de icke heller föreslå denna Lägenhet till större mantal än $\frac{1}{16}$:dels».

Länsstyrelsen har upplyst, att enligt en år 1810 upprättad karta över fastigheten åkerarealen då ökats till omkring 46 tunnland samt därefter ytterligare utvidgats och förbättrats.

I 1871 års jordebok, där »Lekamensgårdet nr 2» även upptagits bland kronoegendomar, har antecknats: »Räntan domkyrkan anordnad. Enligt kammarkollegii brev den 29 december 1876 skall räntan, då den samma rätteligen är kyrkans avrad av utjorden, vilken, enligt Kongl. Brevet den 25 Mars 1623, under frälsefrihet innehaves, föras inom kolumnen».

Vidkommande den i ärendet omnämnda fastigheten Sanctae Annae gårde nr 1 $\frac{1}{4}$ mantal finnes i 1871 års jordebok, där den upptagits bland kronoegendomar, antecknat,

att densamma enligt Kungl. Maj:ts brev den 27 oktober 1859 utgör boställe för äldste lektorn vid Växjö elementarläroverk. Varken i denna eller äldre jordebok förekommer någon anteckning, tydande på att någon del av denna fastighet avsondrats eller upplåtits under eller eljest tillagts fastigheten Kampen. Huru så en gång i tiden kan hava skett har ej heller kunnat utrönas vare sig vid undersökning i länets lantmäterikontor eller eljest. Såvitt kan bedömas, har dock det i ifrågavarande 1723 års upplåtelsebrev avsedda område, Vällarne kallat, även i vad det betecknats såsom »Primi Theolog. Lectoris Embete» tillhörigt, tagits i beräkning vid förutnämnda 1826 års skattläggning av Kampen. Länsstyrelsen har också upplyst, att i ovan angivna arealer angående Lekamensgården nr 2 eller Kampen — d. v. s. den i Kungl. Maj:ts ovanberörda dom den 20 februari 1913 åsyftade fastigheten — även ingår ett till läge och gränser okänt obetydligare jordstykke, som tillhört »primi teolog. lectoris embete» och benämt Sanctae Annae gårde.

Bevillningstaxeringsvärdet för Kampen utgjorde år 1818, då den upptagits såsom endast jordbruksfastighet, 5,000 kronor, vilket värde år 1866 höjts till 21,600 kronor. År 1906, då sökandena inköpt Kampen, utgjorde taxeringsvärdet å densamma såsom jordbruksfastighet 31,800 kronor och såsom annan fastighet 9,000 kronor samt å därifrån avsondrade lägenheter tillhopa 43,600 kronor eller sammanlagt 84,400 kronor.

Advokatfiskalsämbetet har ansett sig böra införskaffa närmare utredning angående nuvarande värdet av Kampen med tillhörande lägenheter.

I sådant avseende har advokatfiskalsämbetet på begäran fått mottaga *dels* av distriktslantmätaren Sven Svensson den 30 augusti 1915 utförd beskrivning till en år 1906 av honom upprättad karta över Kampen, *dels* sistnämnda dag samt den 4 september 1915 av honom utförda beräkningar angående värdet av den Kampen tillhörande jord med hänsyn till dess belägenhet blott såsom tomtmark betraktad och frånsett all odling och byggnad, *dels* utdrag av 1915 års taxeringslängd angående Kampen med tillhörande särskilt taxerade lägenheter, *dels* ock slutligen en av Svensson den 4 september 1915 lämnad uppgift å ungefärliga värdet av de åbyggnader å Kampen, vilka icke tillhöra under fastigheten upplåten lägenhet.

Av de advokatfiskalsämbetet sålunda och för övrigt tillhandakomna handlingar inhämtas, att hela fastigheten, inräknat tillhörande lägenheter, har en areal av 28,09 hektar, varav numera till tomter indelats 9,6952 hektar samt återstoden upptages av »stamfastigheten» Kampen tillhörande tomt och trädgård jämte vägar och för övrigt huvudsakligen åker och äng. Av de 65 indelade tomterna äro 13 med en sammanlagd areal av 4,1426 hektar redan upplåtna och bebyggda.

»Stamfastigheten» Kampen — inräknat utlagda, men ej upplåtna tomter — är taxeringsvärderad till 43,500 kronor. Åbyggnaderna å »stamfastigheten» hava av vederbörande lantmätare åsatts ett värde av 38,500 kronor och marken till densamma blott såsom tomtmark betraktad ett värde av 65,487 kronor 20 öre, varav å utlagda ännu ej upplåtna tomter skulle belöpa 32,779 kronor 75 öre.

Av de 13 till Kampen hörande, därifrån upplåtna lägenheterna äro 12 åsatta ett taxeringsvärde av sammanlagt 95,700 kronor, varjämte en senare upplåten och bebyggd tomt med dess åbyggnader särskilt värderats till 17,778 kronor. Vederbörande lantmätare har beräknat värdet av den till dessa lägenheter hörande tomtmark — om 4,1426 hektar — till 15,760 kronor 5 öre.

Advokatfiskalsämbetet har vidare ansett sig böra införskaffa närmare upplysning angående innebörden av det av Knut Johanson och August Johanson i deras ovanberörda skrift av den 28 mars 1914 gjorda erbjudande om förvärfvande av »den rätt» till

Kampen, »som Växjö domkyrka och förbemalte lektor äger». Det syntes nämligen ämbetet, att man inför ett sådant erbjudande måste stanna i tveksamhet, i vilken ställning övriga lägenhets- och andra innehavare av områden under Kampen därmed skulle komma.

I sådant avseende har advokatfiskalsämbetet med skrivelse från länsstyrelsen den 1 september 1915 fått mottaga en av Knut Johanson och August Johanson den 31 augusti 1915 dagtecknad skrift, däri sökandena förklarar, *dels* att de med berörda anbud och den sålunda bjudna köpeskillingen avsett och alltjämt avse att förvärva äganderätten till hela ifrågavarande fastighet eller med andra ord till ej mindre lägenheten Kampen såsom stamfastighet utan även alla därtill hörande lägenheter av vad namn och beskaffenhet de vara må, *dels ock* att de, därest nämnda förvärv bleve beviljat, förpliktade sig, jämlikt vidfogad av dem sistnämnda dag avgiven förbindelse, att, i omedelbart sammanhang med erhållet salubrev å berörda äganderätt, överlåta till en var lägenhetshavare, vare sig sökandena vore att i förhållande till honom anses för hemulsmän eller icke, äganderätten till respektive lägenhet och detta utan varje anspråk från deras sida på ersättning därför, men däremot med skyldighet att underkasta sig det äventyr för uraktlåtenhet härutinnan, som kunde varda av myndighet stadgat.

Sökandena förmäla, att denna deras förklaring hade sin grund i det förhållandet, att de till var och en av lägenhetshavarna upplåtit respektive lägenhet med äganderätt samt fördenskull ansåge sig skyldiga att efter bästa förmåga söka åt dem alla förskaffa sådan rätt utan vidare kostnad för dem än deras redan erlagda, betingade köpeskillingar. Skulle emellertid vid prövning av anbudsfrågan befinnas, att för densammas bifallande ofrånkomligen påkallades, att särskild saluhandling av domkapitlet utfärdades å en var lägenhetshavares särskilda äganderätt, så förklarade sökandena, att de för sin del saknade anledning att något som helst däremot erinra, blott därvid tillika bleve iakttaget, att hela den erbjudna köpeskillingen komme att till betalning uteslutande påvila dem, men övriga lägenhetshavare däremot fritoges från varje ersättningsskyldighet i ifrågavarande avseende.

Med länsstyrelsens sistberörda skrivelse har tillika överlämnats ett av t. f. landskamreraren C. B. O. Hagelberg den 31 augusti 1915 dagtecknat bevis, att enligt i landskontoret i Växjö förvarade exemplar av gällande jordebok och taxeringslängder för senaste tio åren, jämte inhämtade upplysningar och egen personlig kännedom om utjorden Lekamensgårdet nr 2 i Växjö socken, någon jord icke förefinnes, som för närvarande innehaves på grund av fång, som ej härleder sig från nämnda fastighets nuvarande innehavare Knut Johanson och August Johanson.

I en till länsstyrelsen insänd skrivelse den 1 september 1915 har domkapitlet i Växjö, efter tagen del av Knut Johansons och August Johansons ovanberörda skrift den 31 augusti 1915 samt den i övrigt verkställda utredningen i ärendet, tillkännagivit, att domkapitlet icke funnit anledning att därvid något erinra eller tillägga.

Då advokatfiskalsämbetet haft att taga ställning till föreliggande fråga, har ämbetet givetvis, i enlighet med ovanberörda remiss från kammarkollegium den 29 april 1913, haft att i första rummet överväga, huruvida åtgärd borde från ämbetets sida vidtagas för att på rättslig väg söka till Växjö domkyrka återvinna besittningsrätten till ifrågavarande fastighet Kampen med tillhörande. Härutinnan har emellertid ämbetet måst finna, att utsikten för ett för kronan och domkapitlet gynnsamt utfall av en i sådant syfte anhängiggjord rättegång är ganska tvivelaktig. Efter ämbetets uppfattning synas nämligen sannolika skäll tala för att den av domkapitlet

genom ovanberörda kontrakt den 3 april 1723 gjorda upplåtelsen av fastigheten i fråga varit avsedd att gälla, såvitt domkapitlet ej begagnade sig av sin stipulerade rätt att vid överlåtelse lösa fastigheten åter, och så länge den bestämda räntan till domkyrkan och »primus teologie lektor» erlades. Ett närmare studium av de handlingar, som ligga till grund för denna avhandling, synes även giva stöd åt riktigheten av en sådan tolkning. I en senare tid tillkomna lagbestämmelser, varigenom avtal av nu ifrågavarande innebörd till sin giltighet begränsats, kunna givetvis icke hava återverkande kraft.

Men även om utsikt funnes för domkapitlet att sålunda på rättslig väg återvinna besittnings- och förfoganderätten över fastigheten, torde detta i varje händelse endast kunna ske mot ersättande av all å densamma efter upplåtelsen nedlagd nödig och nyttig kostnad. Skyldigheten att utgiva sådan ersättning synes till och med kunna bliva oberoende av god tro från vederbörande innehavares sida med hänsyn till äganderätten — något, vars förefintlighet vad dem angår icke av vad i ärendet förekommit blivit motsagt — för att i stället hänföras endast till besittningsrätten. Svårigheten att med någon grad av tillförlitlighet värdera sagda kostnad är emellertid i betraktande av den långa tidrymd, varom är fråga, och med hänsyn till vad i ärendet blivit upplyst om fastighetens beskaffenhet vid upplåtelsen, jämfört med nuvarande förhållanden, synnerligen stor för att ej säga oöverkomlig. Den till fastigheten hörande jorden har visserligen såsom tomtmark betraktad uppskattats till ett sammanlagt värde av 81,247 kronor 25 öre. Men denna mark har, enligt vad i ärendet är utrett, till huvudsaklig del bestått av mark, som varit föremål för odling och hävd, som väl skulle ersättas. Och vad angår de till fastigheten hörande byggnader betingade dessa enligt den gjorda utredningen ett värde av 136,217 kronor (eller, om den efter anhängiggörandet av förutberörda år 1913 slutligen avdömda rättegång upplåtna lägenheten Björka ej tages i betraktande, 121,217 kronor).

Då det gäller att från den antagna utgångspunkten — den befarade tvivelaktiga utgången av en rättegång med syfte att tillförsäkra domkyrkan avsevärdare del i nu angivna värden — åstadkomma en önskvärd uppgörelse i godo mellan domkyrkan och Kampens innehavare, kan dock givetvis till grund för beräkandet av en blivande köpeskilling icke läggas tilläventyrs ensamt kapitalvärdet av den obetydliga ränta, som skall av fastigheten utgå till domkyrkan och »primus teologie lektor» och vilken sålunda enligt sagda utgångspunkt skulle komma att, i trots av föreliggande domar, i domkyrkans hand förbliva den enda reala fördelen för densamma av dess äganderätt till fastigheten i fråga. Härvid bör fastmer komma i betraktande, förutom betydelsen i och för sig för nuvarande innehavare av Kampen av större säkerhet i deras rättsliga ställning, särskilt den stora fördelen för dem att förvärva sina områden med full äganderätt och med de större möjligheter i kredit- och andra avseenden, som därmed följa.

Å andra sidan synes, såsom redan blivit framhållet, viss hänsyn böra tagas till de mindre lägenhetshavarnas ömtåliga och, vad angår flera bland dem, ekonomiskt svaga ställning, om vilka här är fråga.

På grund av vad sålunda i ärendet förekommit samt då domkapitlet, såsom närmaste vårdare av domkyrkans intresse i förevarande avseende, förklarar sig icke hava något att erinra mot det nu föreliggande förslaget till fastighetens försäljning, finner ämbetet sig sakna anledning att däremot göra erinran. Av den inflytande köpeskillingen synes böra för »primus teologie lektor» avsättas vad honom rätteligen kan tillkomma.

Advokatfiskalsämbetet hemställer således, att kammarkollegium måtte tillstyrka sagda förslag samt alltså snarast föreslå Kungl. Maj:t att vidtaga de åtgärder, som härför äro påkallade.

I utlåtande den 16 september 1915 hade kammarkollegium, under åberopande av den av kammaradvokatfiskalsämbetet förebragta utredningen, anfört följande:

Kollegium funne övertvägande skäl tala för att en lösning av denna fråga i föreslagna riktning komme till stånd, varigenom domkyrkan, som ansett det av sökandena gjorda hembudet å besittningsrätten till fastigheten icke kunna tagas i betraktande, likväl skulle »beredas en skälig inkomst av den gamla donationen». Någon grund för ersättningsbeloppets bestämmande hade varken av sökandena eller från annat håll under ärendets behandling angivits, och torde det också vara oundvikligt, att detta bestämmande bleve i mer eller mindre grad godtyckligt. Kollegium ansåge emellertid den av sökandena erbjudna köpeskillingen med hänsyn till nu givna förhållanden och vad i ärendet förekommit innebära ett skäligt tillgodoseende av domkyrkans anspråk; och hemställde kollegium fördenskull, att Kungl. Maj:t till kyrkomöte och riksdag ville avlåta proposition om egendomens försäljning i enlighet med det gjorda anbudet. Vad anginge användningen och förvaltningen av de inflytande försäljningsmedlen, yttrade kollegium, torde Kungl. Maj:t vilja på framdeles skeende anmälan därom förordna.

Justitiekanslersämbetet hade i infortrat utlåtande den 19 oktober 1915 yttrat:

Efter de remitterade handlingarnas granskning biträdde justitiekanslersämbetet kammarkollegii hemställan i ärendet, under erinran att bröderna Johansons anbud måste anses innefatta skyldighet för dem att, i enlighet med vad de i skrivelse till länsstyrelsen och i särskild förbindelse den 31 augusti 1915 utfäst, i omedelbart sammanhang med erhållande av salubrev å ifrågavarande utjord till en var innehavare av lägenhet, som upplåtits från utjorden, utan ersättning överlåta äganderätt till lägenheten.

Då emellertid till justitiekanslersämbetets kännedom kommit, att underhandlingar påginge mellan vederbörande för Växjö hospital samt bröderna Johanson och vissa lägenhetsinnehavare om överlåtelse till hospitalet av områden, som erfordrades för hospitalets utvidgning, hemställde justitiekanslersämbetet vidare, att såsom villkor för överlåtelsen till bröderna Johanson av äganderätten till utjorden stadgades, att avtal komme till stånd mellan vederbörande å hospitalets vägnar samt bröderna Johanson och ifrågakomna lägenhetsinnehavare om försäljning till hospitalet av de områden, som behövdes för hospitalets utvidgning.

För egen del yttrade departementschefen följande:

Det vore påtagligt, att någon åtgärd snarast borde vidtagas för att åstadkomma bättre ordnade rättsförhållanden beträffande utjorden Lekamensgårdet och därifrån upplåtna lägenheter. Så som förhållandena utvecklats sig, syntes någon annan lämplig utväg i detta hänseende ej återstå än den, som förordats av de i ärendet hörda myndigheterna. Departementet

mentschefen ansåge alltså, att en försäljning av domkyrkans äganderätt till utjorden borde komma till stånd, och funne även den av bröderna Johanson erbjudna köpeskillingen antaglig, om såsom villkor tillika föreskrevs, att köparna skulle ensamma vidkännas alla kostnader för fångets lagfarande. Departementschefen förutsatte därvid, att bröderna Johanson, på sätt de utfäst sig, i omedelbart sammanhang med erhållande av salubrev å ifrågavarande utjord till en var innehavare av lägenhet, som upplåtits från utjorden, utan ersättning överläte äganderätt till lägenheten.

Med anledning av vad justitiekanslersämbetet anfört beträffande upplåtelse till Växjö hospital av någon del utav ifrågavarande utjord framhöll departementschefen, att förhandlingarna i detta ärende ännu icke fortskridit så långt, att något avgörande därutinnan då kunde träffas. Det vore emellertid tydligt, att här föreläge ett statsintresse, som i förevarande sammanhang borde tillgodoses. En slutlig överlåtelse till bröderna Johanson av äganderätten till utjorden i dess helhet syntes därför icke böra ske förr än vid den tidpunkt, då avtal kommit till stånd mellan vederbörande å Växjö hospitals vägnar samt bröderna Johanson och de innehavare av från utjorden avsöndrade eller eljest upplåtna lägenheter, vilka därav berördes, om upplåtelse till hospitalet av de områden, som kunde erfordras för hospitalets utvidgning.

I skrivelse den 11 november 1915, nr 26, anmälde därefter kyrkomötet, att kyrkomötet för sin del medgivit, att ifrågavarande utjord finge försäljas till bröderna Johanson för en köpeskillning av 7,500 kronor samt under villkor i övrigt att köparna ensamma vidkändes alla kostnader för fångets lagfarande.

Departementschefen.

Enär även riksdagens medgivande erfordras för försäljningen av ifrågavarande område, torde frågan härom nu böra underställas riksdagens prövning. På grund av de omnämnda förhandlingarna angående överlåtelse till Växjö hospital av en del av området har frågan om försäljningen emellertid kommit i ett annat läge. Jag ber därför att i korthet få redogöra för vad som i ärendet förekommit beträffande överlåtelse av området till sagda hospital.

Den av medicinalstyrelsen enligt bemyndigande den 19 september 1913 tillsatta kommissionen för utarbetande av förslag till ny- och ombyggnader vid Växjö hospital avgav den 10 januari 1915 förberedande utlåtande och förslag i ämnet. Kommissionen hemställde därvid, bland annat, att medicinalstyrelsen ville göra framställning om nödiga åtgärders vidtagande, på det att för hospitalets utvidgning måtte kunna förvärvas vissa i utlåtandet närmare uppräknade delar av lägenheten Kampen eller Heliga

Lekamensgårdet. Dessa delar voro de av bröderna Johanson innehavda områdena samt tre från fastigheten avsågade lägenheter, nämligen Kampalund nr 6, Södra Garde nr 3 och Kampagrind nr 1. Kommissionen meddelade, att med bröderna Johanson träffats en preliminär överenskommelse om avstående av besittningsrätten till berörda områden, innefattande, bland annat, skyldighet för köparen att ansvara för en eventuell inbetalning av 7,500 kronor till Växjö domkyrka för inlösen av äganderätten till området.

Sedan medicinalstyrelsen i skrivelse den 15 december 1915 gjort framställning om förvärvande av ifrågavarande områden, fann Kungl. Maj:t genom beslut den 14 januari 1916, med hänsyn särskilt därtill att nämnda markförvärv skulle vara förenat med betydande kostnader, denna styrelsens framställning icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

I skrivelse den 15 juni 1916, nr 6, anförde därefter riksdagen, i anledning av en inom riksdagen väckt motion om utvidgning av Växjö hospital, att riksdagen ansåge, att tanken på en utvidgning av hospitalet ej borde uppgivas. Emellertid funne riksdagen kostnaden för inköp av de för utvidgningen avsedda lägenheterna anmärkningsvärt höga samt ansåge därför, att ytterligare utredning i denna fråga borde ske, varvid riksdagen förutsatte, att, intill dess denna utredning slutförts, den på Kungl. Maj:ts prövning beroende frågan om skatteköp av en av berörda lägenheter icke bleve av Kungl. Maj:t avgjord. Riksdagen anhölle därför, att Kungl. Maj:t täcktes taga frågan om Växjö hospitals utvidgning under förnyat övervägande och därefter för riksdagen framlägga det förslag, som därav kunde föranledas.

I anledning av riksdagens berörda skrivelse anbefalldes medicinalstyrelsen den 30 juni 1916 att verkställa ytterligare utredning i det av riksdagen angivna syfte samt därefter till Kungl. Maj:t inkomma med den sålunda verkställda utredningen samt det yttrande och förslag i ämnet, som därav kunde föranledas.

Till åtlydnad härav överlämnade medicinalstyrelsen med skrivelse den 29 september 1917 ett av förenämnda kommission avgivet förslag i ämnet, däri kommissionen tillstyrkte markförvärv för utvidgning av hospitalet i ungefärlig överensstämmelse med kommissionens föregående förslag. Kostnaderna för inköpet skulle uppgå till 129,000 kronor, i vilken summa ingick ett belopp av 7,500 kronor för förvärvande av äganderätten till Kampen. Beträffande frågan om markförvärvet anförde medicinalstyrelsen följande: Styrelsen anslöte sig till kommissionens förslag. De av kommissionen med markinnehavarna ingångna köpekontrakten hade emellertid varit avtalade att gälla allenast intill den 1 september 1917. Efter för-

handlingar med säljarna hade styrelsen lyckats utverka, att ifrågavarande kontrakt förlängts till den 1 juli 1918. Härvid hade dock innehavarna av huvuddelen av Kampen, bröderna Johanson betingat sig sex procent ränta å den med dem avtalade köpeskillingen under tiden från den 1 september 1917, då köpeskillingen enligt det av kommissionen ingångna avtalet skolat erläggas, till dagen för köpeskillingslikviden. Under förutsättning att köpeskillingslikvid kunde ske den 1 juli 1918, skulle ifrågavarande räntebelopp utgöra 4,425 kronor, med vilken summa kostnaden för lägenhetens förvärv finge ökas. Den sammanlagda kostnaden för markförvärvet, inberäknat löseskillning för äganderätten till stamfastigheten Kampen, utgjorde således 133,425 kronor. På grund härav hemställde styrelsen om anvisande av sistnämnda belopp för förvärvande av ifrågavarande mark.

Uti den till 1918 års lagtima riksdag avlåtna propositionen med förslag till tilläggsstat för år 1918 föreslog Kungl. Maj:t riksdagen dels medgiva, att för utvidgning av Växjö hospitals område lägenheterna Kampen eller Heliga Lekamensgårdet, Kampalund nr 6, Södra Garde nr 3 och Kampagrind nr 1 finge förvärvas i enlighet med av medicinalstyrelsen framlagt förslag, dels ock för ifrågavarande ändamål på tilläggsstat för år 1918 bevilja ett förslagsanslag av 133,425 kronor.

Enligt det vid nämnda proposition fogade utdraget av statsrådsprotokollet anförde chefen för civildepartementet vid ärendets föredragning, bland annat, följande:

Beträffande äganderättsförhållande till lägenheten Kampen må, utöver vad kommissionen härom anført, slutligen erinras, att av lägenhetens innehavare August Johanson och Knut Johanson gjord ansökan att få äganderätten till lägenheten på sig överlåten fortfarande är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Genom skrivelse den 11 november 1915, nr 26, har kyrkomötet förklarat sig för sin del medgiva, att lägenheten ifråga må till August Johanson och Knut Johanson försäljas för en köpeskillning av 7,500 kronor samt under villkor i övrigt att köparna ensamma vidkännas alla kostnader för fångets lagfarande. Det slutliga avgörandet av ifrågavarande ärende lärer böra anstå, intill dess den nu föreliggande frågan om förvärv av lägenheten för Växjö hospitals räkning blivit definitivt avgjord.

I skrivelse den 22 juni 1918 angående regleringen av utgifterna under tilläggsstatens för år 1918 sjätte huvudtitel anmälde riksdagen, att riksdagen bifallit vad Kungl. Maj:t sålunda föreslagit.

Genom beslut den 28 juni 1918 har Kungl. Maj:t dels godkänt de av medicinalstyrelsen Kungl. Maj:ts prövning underställda förslagen till kontrakt jämte tilläggsavtal rörande förvärv av besittningsrätten till ifrågavarande områden, dels ock uppdragit åt nämnda styrelse att vidtaga på

styrelsen ankommande åtgärder för förvärv för statsverkets räkning av äganderätten till lägenheten Kampen eller Heliga Lekamensgårdet.

I ett med anledning härav den 1 juli 1918 upprättat salubrev rörande sistnämnda lägenhet förklarade bröderna Johanson sig till Kungl. Maj:t och kronan upplåta ständiga besittnings- och nyttjanderätten till deras efter skedda upplåtelser innehavande återstående del av lägenheten Heliga Lekamensgårdet eller Kampen samt att därmed avsåges överlåtelse av all den rätt till lägenheten »Kampen», som kunde tillkomma dem, såväl nyttjanderätt som eventuell äganderätt.

Då frågan om förvärv av ifrågavarande mark för utvidgning av Växjö hospital således numera funnit sin lösning, torde ärendet angående försäljning av lägenheten Kampen kunna upptagas till definitivt avgörande. I sammanhang härmed får jag meddela, att bröderna Johanson i skrivelser den 14 juni 1916 och den 3 december 1918 anhållit om frågans skyndsamma avgörande särskilt med hänsyn till vikten för innehavarna av från stamfastigheten upplåtna lägenheter att kunna erhålla lagfart å dessa lägenheter. :

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, har frågan om försäljning av utjorden Lekamensgårdet kommit i ett förändrat läge, sedan 1915 års kyrkomöte lämnade sitt bifall till utjordens försäljning till bröderna Johanson. Kronan har nu i deras ställe blivit innehavare av större delen av utjorden, varjämte övriga delar innehavas av personer, som jämväl av bröderna Johanson förvärvat besittningsrätten till sina områden. Då emellertid kronan förbundit sig att till Växjö domkyrka erlagga det för förvärvet av äganderätten till hela utjorden erforderliga beloppet, 7,500 kronor, torde intet hinder möta för att äganderätten må övergå till respektive besittingshavare. Den form, under vilken utjorden förvärvas, torde med anledning av det utav kyrkomötet lämnade medgivandet böra bliva den, att äganderätten till utjorden, mot erläggande från kronans sida av nämnda belopp, vilket belopp beviljats av 1918 års lagtima riksdag, överlåtes på Kungl. Maj:t och kronan såsom bröderna Johansons rättsinnehavare, med skyldighet för kronan att till vederbörande innehavare överlåta äganderätten till de lägenheter, som icke erfordras för kronans behov.

Jag får således hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen medgiva,

att äganderätten till den Växjö domkyrka tillhöriga utjorden Lekamensgårdet eller Kampen nr 2 i

Växjö socken må överlåtas på Kungl. Maj:t och kronan såsom disponenten Knut Johansons och hans broder handlanden August Johansons rättsinnehavare mot en köpeskilling av 7,500 kronor samt under villkor i övrigt att kronan ensam vidkännes alla kostnader för fångets lagfarande, med skyldighet tillika för kronan att till vederbörande innehavare utan ersättning överlåta äganderätten till de från berörda utjord avsöndrade lägenheter, som icke erfordras för utvidgning av Växjö hospitals område i enlighet med beslut av 1918 års lagtima riksdag.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:
Gösta Neuendorff.